

Сонымен, білім беруді жаңа сатыға көтеру үшін тек білім мазмұны мен оқыту әдістерін ғана емес, ақпараттық технологияларды кеңінен пайдалану арқылы оқытуды ұйымдастыру формаларын жетілдіру керек. Ол өз кезегінде төмендегідей оқу-тәрбие міндеттерін шешуге көмектеседі:

- оқу үрдісін дербестендіру, яғни оқытуды белгілі бір авторлық бағдарлама бойынша жүргізу;
- нақты әрекетке негізделген кері байланысты қамтамасыз ету, компьютер арқылы әрбір білімгер өзінің білімін бақылауға, тексеруге және бағалауға мүмкіндік алады;
- материалды меңгеру жылдамдығын арттыруға болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Сыдықов Б.Д. Болашақ мұғалімдерді ақпараттық-компьютерлік және математикалық модельдеу негізінде кәсіби дайындау жүйесі. – Түркістан. -2008 – 44 б.
2. Ниязова Г.Ж. Студенттердің ақпараттық мәдениеттерін жетілдіру мәселелері. Информатика негіздері. 2007. - №2. – Б. 2-5. (Авторлық бірлестікте К.М. Беркімбаев, М.П. Мейірбеков).
3. Вострокнутов И.Е. Теория и технология оценки качества программных средств образовательного назначения. Монография. — М., - Госкоорцентр. - 2001. – С.300.

Степан Лабудько
(Суми, Україна)

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА У КОНТЕКСТІ ВИМОГ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Соціально-економічні та інформаційно-технологічні процеси, стрімкі зміни в сучасному суспільному житті викликають потребу в застосуванні найшвидших і найдешевших способів генерації, передачі і використання знань. З іншого боку, безупинно збільшується цифровий розрив між учителем і учнем. Багато вчителів ще не вміють досліджувати проблеми за допомогою сучасних засобів, працювати з великими масивами інформації, робити і презентувати висновки, спільно працювати он-лайн у навчальних, соціальних та наукових проектах тощо. Тому маємо запропонувати майбутнім поколінням українців таку школу, яка б стала для них сучасною. Є надія, що невідкладна докорінна реформа освітнього процесу зупинить негативні тенденції і перетворить українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності держави [7, с. 6].

Зрозуміло, що центральне місце у системі освіти належить середній загальноосвітній школі та вчителям, які в ній працюють. Розвиток готовності до нових умов роботи і до використання інформаційних технологій (електронного навчання) вимагає від педагога оволодіння відповідними вміннями, знаннями та навичками, які є складовими інформаційно-цифрової компетентності, і на сьогоднішній день є актуальною проблемою.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблеми формування й удосконалення професійної компетентності педагогів присвятили свої дослідження вітчизняні і закордонні науковці: В. Биков, Л. Білоусова, М. Жалдак, Н. Морзе, С. Раков, О. Спирін, М. Лапчик, Г. Луньова, Ю. Рамський, Т. Тихонова та ін. Теоретичне обґрунтування та наукове забезпечення для впровадження електронного навчання здійснили зарубіжні та вітчизняні дослідники: М. Розенберг, Е. Роззетт, В.Ю Биков, В.М. Кухаренко та інші [2; 6]. Дослідники та науковці наголошують, що сучасний педагог має бути готовим до здійснення освітньої діяльності в нових умовах, а проблема розвитку готовності педагога до впровадження електронного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (ЗНЗ) нова і потребує вивчення.

Мета статті. З'ясувати зміст і сутність інформаційно-цифрової компетентності педагога та її складових.

Виклад основного матеріалу. У новому Законі «Про освіту» визначено десять ключових складових життєвої компетентності учня:

- 1) спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами;
- 2) спілкування іноземними мовами;
- 3) математична грамотність;
- 4) компетентність у природничих науках і технологіях;
- 5) інформаційно-цифрова компетентність;
- 6) уміння навчатися впродовж життя;
- 7) соціальна і громадянська компетентність;
- 8) підприємливість;
- 9) загальнокультурна грамотність;
- 10) екологічна грамотність і здорове життя [7, с. 12].

Усі перелічені компоненти життєвої компетентності однаково важливі та взаємопов'язані. Кожну з них учні набуватимуть послідовно, поступово під час вивчення різних предметів на всіх етапах навчання. Спільними для всіх аспектів компетентності є такі вміння: уміння читати і розуміти прочитане; уміння висловлювати думку усно і письмово; критичне мислення; здатність логічно обґрунтовувати позицію;

ініціативність; творчість; уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення; уміння керувати емоціями та застосовувати емоційний інтелект; уміння співпрацювати в команді.

Педагогіка партнерства і компетентнісний підхід потребують нового освітнього середовища. Таке середовище допомагають створити, зокрема, новітні інформаційно-комунікаційні технології. Вони підвищують ефективність роботи педагога, ефективність управління освітнім процесом та, водночас, уможливають індивідуальний підхід до навчання. Нова школа буде підтримуватися електронною платформою для створення і поширення електронних підручників і навчальних курсів для школярів та вчителів, компетентних у галузі інформатики та ІКТ.

Розглянемо зміст інформаційно-цифрової компетентності. У науковій літературі зустрічаються різні назви компетентності в галузі інформатики, комп'ютерної техніки та інформаційно-комунікаційних технологій: інформаційна компетентність (Н. Баловсяк, М. Дзугоева, І. Єрмаков, О. Зайцева, Н. Насирова, С. Трішина, А. Хуторської та ін.); інформаційно-комунікативна, комп'ютерна (П. Беспалов); інформаційно-технологічна (Т. Тихонова, Г. Луньова); ІКТ-компетентність (В. Акуленко, С. Раков); інформаційно-комунікаційна компетентність (А. Гуржій, Н. Морзе, О. Овчарук); інформатична компетентність (М. Головань, М. Жалдак, Ю. Рамський, М. Рафальська) тощо. У зарубіжних системах освіти частіше використовуються такі: цифрова грамотність (*digital literacy*), технологічна грамотність (*technology literacy*), інформаційна та технологічна грамотність (*information and technology literacy*), технологічна грамотність (*technology literacy*), інформаційно-комунікаційно-технологічна компетентність (*ICT literacy*), інформаційно-комунікаційно-технологічні навички (*ICT skills*) [2, с. 22].

У сучасний цифровий вік, інформаційна компетентність зазнає значного впливу з боку швидкого розвитку технологій. З'явилось поняття цифрової грамотності або цифрової інформаційної (інформаційно-цифрової) компетентності. Цифрова інформаційна компетентність може бути визначена як здатність розуміти та використовувати інформацію в різних форматах від мережевих комп'ютерних джерел та включає навички розшифрування мультимедійних образів, звуків і тексту. У Новій школі цей компонент передбачає: впевнене і водночас критичне та вдумливе застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в навчанні, у публічному просторі та приватному спілкуванні; інформаційну й медіа-грамотність; знання основ програмування, алгоритмічного мислення, роботи з базами даних, навичок безпечної роботи в Інтернеті та кібербезпеки; розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [7, с. 12].

Таким чином, за умови поширення явища інформаційної грамотності на зміст та комунікації мультимедіа-технологій відбувається поштовх до розвитку інформаційно-цифрової компетентності. Девід Боден стверджує, що термін «цифрова інформаційна компетентність» є широким та загальним. Цей термін охоплює такі компоненти як мережева (*network*) компетентність, інтернет-компетентність (*internet-competency*), гіпер-компетентність (*hyper-competency*) та мультимедійна компетентність [4, с. 218-260].

Виділяють десять складових, які, є необхідними для оволодіння інформаційно-цифровою компетентністю. До них відносяться:

- 1) здатність до систематизації й узагальнення інформації, знайденої on-line, що є мистецтвом критичного мислення за системою Пола-Елдер;
- 2) вміння читати та розуміти в динамічному та непослідовному гіпертекстовому середовищі;
- 3) вміння конструювати інформаційні бази з різних джерел, опираючись на здатність збирати та оцінювати факти та судження без упереджень;
- 4) пошукові вміння, суттєві з Інтернетівським пошуковим сервісом;
- 5) вміння керувати «мультимедійним потоком», використовуючи інформаційні фільтри та агенти;
- 6) вміння створювати «персональну інформаційну стратегію» та здійснювати portfolio-підхід з відбором джерел та механізмів доставки;
- 7) усвідомлення співпраці з іншими учасниками процесу та здатність знаходити контакти з ними для обговорення питань і одержання допомоги;
- 8) розуміння проблеми та здатність розробити систему запитань, які дозволять знайти та одержати необхідну інформацію;
- 9) розуміння підтримуючих традиційних форм змісту інформації за допомогою телекомунікаційних засобів;
- 10) розуміння відносності суджень щодо законності та значимості довідкового матеріалу з гіпертекстовими зв'язками.

Компетентність, включаючи інформаційно-цифрову, – це категорія, що належить сфері взаємин між знаннями і практичною діяльністю людини. Вона інтегрує знання, вміння і засвоєнні способи діяльності стосовно конкретних умов, у конкретній ситуації. Тому вплив середовища, умови та спосіб життя особистості, її соціум, мають значний вплив на напрямки формування цифрової інформаційної компетентності.

Вище наведені вимоги до Нової школи вимагають відповідної підготовки вчителів усіх предметів. Учителі Нової школи мають добре розбиратися в особистісно-орієнтованому та компетентнісному підходах до організації навчання, в управлінні освітнім процесом, у психології групової динаміки тощо. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерела знань, а як коуч-тренера або коуч-консультанта, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Нова школа вимагає нового учителя. Очікується, що збільшиться кількість моделей підготовки вчителя. Форми підвищення кваліфікації буде диверсифіковано: курси при ІППО, семінари, вебінари, онлайн-курси, конференції, самоосвіта (визнання сертифікатів) тощо. Учитель отримає право вибору місця і способу підвищення кваліфікації, як це передбачено Законом «Про освіту» [7, с. 18].

Розбудова Нової української школи – це довготермінова реформа, яка розпочинається вже зараз. План упровадження передбачає наступність дій і відповідне ресурсне забезпечення на кожному етапі, а також враховує загальний контекст суспільних змін. Але й сьогоднішні школярі також повинні відчувати зміни і отримати кращу якість освіти. Саме тому, за словами Лілії Гриневич, «2018 рік пройде під гаслом Нової української школи. Тому ми маємо виконати 3 завдання: підтримати та навчити вчителів, створити новий освітній простір, привести в школи сучасні технології». Педагогічна освіта ж переорієнтовується на компетентнісне навчання, педагогіку партнерства та індивідуальний підхід.

Висновки. Отже, сьогодні проблема підвищення рівня інформаційно-цифрової компетентності вчителів загальноосвітньої школи є актуальною та невідкладною. Інформаційно-цифрова компетентність учителя є визначальним чинником формування життєвої компетентності учнів та необхідною умовою для подальшого професійного розвитку, що потребує змін змісту та традиційних форм, методів в існуючій системі підвищення кваліфікації вчителів, орієнтації на персональні фахові запити вчителів. Система підвищення кваліфікації вчителів при цьому повинна представляти собою цілісну та гнучку сукупність взаємопов'язаних моделей навчання, які можливо застосовувати як під час очного, так і під час дистанційного навчання.

Удосконалення змісту фахових курсів підвищення кваліфікації та варіативність спецкурсів, системне запровадження навчально-методичних семінарів, тренінгів та вебінарів, розробка дистанційних міні-курсів з певних тем шкільного курсу, а також методична допомога щодо побудови персональної освітньої траєкторії вчителя, її реалізації засобами ІКТ та технологій електронного навчання сприятиме розвитку й удосконаленню інформаційно-цифрової компетентності та створенню умов для саморозвитку вчителів і покращення їх фахової підготовки.

Література:

1. Гуржій А.М. Дискусійні питання інформаційно-комунікаційної компетентності: міжнародні підходи та українські перспективи / А.М. Гуржій, О.В. Овчарук // Інформаційні технології в освіті. – 2013 – № 15. – С. 38–43.
2. Захар О.Г. ІК-компетентність учителя інформатики та шляхи її формування. / Захар О. Г. // International scientific conference “Open educational e-environment of modern University” – 2015. – с. 22 – 32.
3. Захар О.Г. Сучасні підходи до визначення інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів інформатики. / Захар О. Г. // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2014. № 2. – с.63 – 67.
4. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: монография / Под редакцией: Бадарча Дендева – М.: ИИТО ЮНЕСКО, 2013. – 320 стр.
5. Кисла І.Г. Підходи до формування інформаційної компетентності вчителя загальноосвітнього навчального закладу. / І.Г.Кисла // Інформаційні технології в освіті. – 2008. – № 2. – С. 110-113.
6. Морзе Н.В. Формування й оцінювання ІК-компетентностей науково-педагогічних працівників в умовах впровадження дистанційних технологій. [Електронний ресурс] / Н.В. Морзе, О.Г. Глазунова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 6 (32). – режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/e-journals/ITZN/2012_6/758-2499-1-ED.pdf (дата звернення: 08.02.2017). – Назва з екрана.
7. Нова школа, простір освітніх можливостей: проект для обговорення. [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України, 2016 – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf> (дата звернення: 26.04.2017). – Назва з екрана.

Марія Левицька
(Переяслав-Хмельницький, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВИТИ

На сучасному етапі розвитку науки та суспільства існує чимало визначень поняття «управління», виходячи з того, що воно використовується у політичній, соціально-економічній, виробничій сферах, а також у галузі науки та освіти.

Система управління закладами загальної освіти є формою втілення управлінських взаємозв'язків в освітній сфері. Головною метою системи управління є організація та забезпечення ефективного функціонування освітнього процесу у закладах освіти.

Науково-методична робота є одним із основних компонентів системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, невід'ємним складником у системі загальної освіти та одним із засобів управління освітнім процесом.